

Koldingbogen

ÅRSTAL:	1996
FORFATTER:	Bruno Pedersen
TITEL:	Da selv skolerne begyndte at passe børn.
KORT RESUME:	Skolefritidsordningerne på Harte Skole og Sdr. Stenderup Centralskole startet 1985.

Da selv skolerne begyndte at passe børn

Af Bruno Pedersen

Den 12. august 1995 kunne man fejre 10 års jubilæum for skolefritidsordningerne på Harte Skole og på Sdr. Stenderup Centralskole. I det følgende tegnes et billede af den udvikling, som børnepasningsordningerne og skolerne har gennemløbet sammen fra 1985 og frem til i dag.

Vigende elevtal/behov for børnepasning

Baggrunden for denne udvikling skal findes i sammenfaldet mellem et markant vigende elevtal i årene 1980-95 i folkeskolerne og et stigende behov for børnepasning i samme periode.

Kampen mod lokalemangel, der har været et gennemgående træk i Koldings skolehistorie fra 1800-tallets midte – med en kulmination i årene 1955-80, hvor 14 af de 20 skoler, man havde ved indgangen til 1980'erne, er blevet opført og udbygget – kunne i 1984 afblæses under indtryk af, at elevtallet efter at være toppet 1. september 1979 med 8.452 elever fordelt på 447 elevklasser viste en faldende tendens, som blev fastholdt ud i årene af et fald i fødselstallet fra 1977 helt frem til 1985 – uden derefter igen at nå niveauet fra før 1977.

Med faldet i elevtallet fulgte et fald i elevklasserne og i behovet for normalklasselokaler. Det betød, at man skole for skole over tid kunne realisere den gamle drøm om, at hver elevklasse fik sit eget klasseværelse – det såkaldte hjemklasserprincip – men samtidig tonede billedet af le-

dige lokaler frem, og i kølvandet heraf risikoen for skolelukninger, først aktualiseret, da Sct. Nicolai Skole – byens ældste folkeskole – blev nedlagt den 15. juni 1983 efter indstilling fra skolen selv på grund af manglende elevtilgang fra skoledistriktet Kolding centrum.

I »Skoleudbygningsplaner 1984-1996 for Kolding Kommune« analyserede man sig frem til, at den kommende planperiodes udfordring ikke ville blive opførelse af nye skoler, men tværtimod en tilpasning af lokaleprogrammet til det faldende elevtal. Set i bakspejlet er det lærerigt og betryggende at kunne konstatere, at den udvikling, planmaterialet beskrev, holdt stik, især når man tænker på den tvivl, der i hele procesforløbet var om troværdigheden af modellen, der baserede sig på kendte tal for faktisk fødte børn i 11 årgange plus prognosetal for følgende år.

Udviklingen blev, som det var forudset i prognosen: Hvor der i 1984 havde været 7632 elever fordelt på 417 elevklasser, var der i 1995 kun 5464 elever fordelt på 299 elevklasser, hvoraf 32 var børnehaveklasser. Der var således en tilbagegang fra 1984 til i dag på 2.168 elever og 118 elevklasser efter en tilbagegang fra 1979 til 1984 på 820 elever og 30 elevklasser. I perioden var der tilsvarende tale om en nedgang i antallet af normalklasselokaler med 110. Nedgangen svarer elev- og lokalemæssigt til 5 to-sporede skoler på hver 440 elever.

Løsningsmuligheder

Fra omstillingsprocessens start var der politisk og administrativ forståelse for, at opgaveløsningen rummede en bred vifte af muligheder, og at udviklingen ville forløbe forskelligt fra skole til skole. Det indebar, at diskussioner om den enkelte skoles beståen eller nedlæggelse kom til at foregå på de vilkår, som gælder for enhver demokratisk debat, sagsbehandling og beslutningstagning i det kommunale system.

Retrospektivt betragtet kom lokalekapacitetens tilpasning til det faldende elevtal og det stigende pasningsbehov til at omfatte følgende løsningsmodeller: Afhændelse af skoler, afgivelse af lokaler til administrative formål, indretning af lokaler til ændrede formål i skolens eget regi og endelig indretning/afhændelse af lokaler til børnepasning.

Vel vidende, at en skoles lokaler omfatter flere lokaletyper – normalklasselokaler, børnehaveklasselokaler, faglokaler, administrationslokaler – har jeg i det følgende valgt udelukkende at holde mig til antallet af normalklasselokaler, fordi disse giver et godt indtryk af en skoles størrelse og på en enkel måde illustrerer omfanget af lokalekapaciteten og fordelingen inden for de fire løsningskategorier.

Afhændelse af skoler

Seest gamle Skole, som var anneksskole til Bakkeskolen, blev rømmet den 1. august 1987, da der nu var plads til alle eleverne i Seestområdet på Bakkeskolen. Medens *Sct. Nicolai Skole* – efter flere salgsforsøg – er forblevet i kommunalt regi og anvendt til vekslende formål – ungdomsskole,

musikskole, voksenundervisning, undervisning af bosniske børn og nu administrationslokaler for dele af Social- og Sundhedsforvaltningen – lykkedes det at sælge skolen i Seest til et privat firma, der udlejede hovedbygningen til en daginstitution, som i dag har 20 børnehavebørn og 30 børn i skolealderen. Resten af grunden blev ryddet for skolebygninger, og i stedet blev der bygget nye parcelhuse til unge og ældre.

Riis Toft Skole blev nedlagt den 31. juli 1988 efter en grundig debat og under stærk protest fra forældrekredsens og børnenes side. Historien gentog sig ved *Nørreskovskolens* lukning den 31. juli 1991. Byrådet har flere gange forgæves forsøgt at sælge Riis Toft Skole, men nu huser den Musikskolen, Den kommunale Tandplejes centralklinik og administration, Den Centrale Uddannelsestjenestes undervisningslokaler og en børnehave med 80 pladser. Nørreskovskolen var placeret i lejede rækkehuse, og blev ved lejemålets ophør tilbageført til boligformål.

Planer om at nedlægge Dalby Skole og Sdr. Stenderup Centralskole har været fremført, men er nu definitivt opgivet.

Kapaciteten på Riis Toft Skole, Seest Gamle Skole og Nørreskovskolen var 35 normalklasser og på Sct. Nicolai Skole 26 normalklasser.

Anden brug af de ledige lokaler

Bakkeskolen afgav i januar 1991 tre normalklasselokaler til Kolding Kommunale Skolevæsenes skolebiblioteksadministration, der var en ny aktivitet i skolevæsenet, ligesom Dyrehaveskolen i oktober 1984 afgav lokaler, der tidligere har rummet skoletandklinik m.m., til Skolepsykologisk Kontor.

48 normalklasselokaler blev taget i brug af skolerne selv til børnehaveklasselokaler, modtagelsesklasselokaler, specialundervisningslokaler, grupperum og pædagogiske værksteder.

Lokaler til børnepasning – en ny udfordring

En ændring af folkeskoleloven af 6. juni 1984 med efterfølgende cirkulære af 22. juni 1984 åbnede mulighed for etablering af børnepasning i skoleregi. Sigtet med lovændringen var at skabe helhed, sammenhæng og nærhed i det enkelte barns hverdag ved at skolen tog sig af både undervisning og pasning inden for sine ledelsesmæssige, pædagogiske, personalemæssige og fysiske rammer.

To skoler tager udfordringen op

Skolefritidsordning (SFO) var nyskabelsens officielle navn, og skolerne og de daværende skolenævn i Harte og Sdr. Stenderup ansøgte straks kommunens skoleudvalg om at måtte oprette hver sin ordning. Pr. 12. august 1985 blev der som en forsøgsordning over to år etableret en skolefritidsordning på følgende vilkår: Skoleinspektøren skulle være pædagogisk og administrativ leder, den daglige ledelse skulle ligge hos lederen af skolefritidsordningen, der skulle ansættes to pædagoger på hver af de to skoler, det maksimale antal børn i ordningen skulle være 24 fra børnehaveklasse til 3. klasse, og der skulle være åbent før og efter skoletid i 200 dage om året. Formålet var at tilbyde børnene mulighed for leg og beskæftigelse, herunder lektiehjælp, og forældrebetalingen blev gradueret efter antal tilmeldte timer.

Skolefritidsordningen på Harte Skole begyndte i disse lokaler, der nu igen alene bruges som klasselokaler. Foto fra september 1996.

Social- og Sundhedsforvaltningen iværksatte samme år en børnepasningsordning på Bakkeskolen i henhold til bistandsloven i lokaler, som fra skolens start i 1974 var blevet afsat til formålet.

Det store spring fremad

Hen mod slutningen af 1986 fik Skole- og Idrætsforvaltningen og Social- og Sundhedsforvaltningen til opgave at udarbejde et fælles forslag til etablering af 420 pladser til afvikling af de lange ventelister på børnepasningsområdet. Det resulterede i, at der oprettedes skolefritidsordninger på Dalby Skole, Parkskolen (Fritidsordningen Fynsvej), Lyshøjskolen og Alminde-Viuf Fællesskole, og ordningerne i Harte og Sdr. Stenderup blev gjort permanente med opnormering til 36 børn – og bistandslovsordninger under Social- og Sundhedsforvaltningen på Sdr. Bjert Central-skole, Vonsild Sogneskole, Aalykkeskolen, Bramdrup Skole og Sdr. Vang Skole. Traditionen, der

Skolefritidsordningen på Harte Skole fik eget basislokale i den nye tilbygning i april 1994. Foto fra september 1996.

sagde, at børnepasning var et socialforvaltningsanliggende, viste endnu engang sin styrke i forhold til folkeskolelovens helhedsopfattelse af barnet, men væsentligst er det selvsagt i denne sammenhæng, at forældrekrædsen ved 12 skoler inden for to år havde fået muligheden for at kunne supplere skolens undervisningstilbud med et tilbud om pasning af børnene samme sted. De resterende fire skoler kom med under det nye

fælleskoncept i årene 1990-92 med bistandslovsordninger på Brændkjærskolen, Dyrehaveskolen, Eltang Centralskole og Munkevænget Skole.

En fælles løsning

Men ventelisterne var stadigvæk ikke blevet afskaffet, hverken for skolebørn eller førskole-

børn. Som en del af forliget om 1993-budgettet indgik derfor atter ønsket om at kunne tilbyde en pasningsplads til alle børn, der havde behov for det.

En fællesgruppe fra de to forvaltninger tog i efteråret 1992 udgangspunkt i en sammentænkning af problemfelterne: Undervisningen i 0.-3. klasse, pasningen af de 0-10 årige, bedre lokaleudnyttelse i skoler og på institutioner og en koordineret anvendelse af personaleressourcerne.

Gruppen kunne notere sig, at eleverne i 0.-3. klasse gik for få timer i skole og mødte på vekslende tidspunkter, hvorfor fritidscentre og nogle skolefritidsordninger skulle holde åbent om formiddagen samtidig med skolerne, men kun for et begrænset antal børn. Forældrene mente, at der var for stor forskel mellem tilbudet i skolefritidsordningerne og på fritidscentre.

Ulla Nicolaysen, leder af Skolefritidsordningen på Harte Skole, er med børnene på den årlige udflugt til Åbyhøkskolen svømmebassin, september 1996.

På baggrund af gruppens oplæg og en omfattende debat på skolerne, institutionerne og i offentligheden vedtog Kolding Byråd på møder i november 1992 og februar 1993 en ny model for undervisning og pasning i de første fire skoleår:

1. Alle børnehaveklasser fik den kommende folkeskolelovs minimumstimetal på 4 timer – dvs. en stigning på 1 time fra 3 til 4 timer pr. dag – med en fælles mødetid kl. 8.00-11.45.
2. Der tildeltes alle børnehaveklasser støttetimer gradueret efter elevtallet, og timerne blev tilbudt pædagoger fra begge ordninger.
3. Alle 1.-3. klasser fik 5 timers skoletid pr. dag og en samlet mødetid kl. 8.00-12.45.
4. Åbningstiderne i skolefritidsordninger og fritidscentre blev fra kl. 6.30 til 17.00.
5. På de skoler, hvor der var behov for det, ombyggedes børnehaveklasselokalerne, så de kunne benyttes af fritidsordningerne før og efter skoletid, og tilsvarende blev der i fritidsordningernes lokaler gjort plads til børnehaveklasser i tiden kl. 8.00-11.30.
6. Ens takster, betalingsmoderationer, visitation, åbningstider og normering indførtes i alle skolefritidsordninger og fritidscentre.
7. Det pålagdes Social- og Sundhedsforvaltningen og Skole- og Idrætsforvaltningen at søge etableret klubber under bistandsloven og væresteder i foreningsregi med hjemmel i folkeoplysningsloven til de 10-14-årige.

Mette Petersen spiller »Eventyrland« med børnene, september 1996.

Resultatet af indsatsen omkring budget 1993 blev oprettelse af 122 pladser i Skole- og Idrætsforvaltningens regi fordelt på 6 skolefritidsordninger, herunder nyetablering af en SFO på Sdr. Vang Skole i første halvdel af 1993 – samt for Socialforvaltningen 40 nye pladser til fritidscentret på Dyrehaveskolen.

Den samlede indsats

På 10 år blev der oprettet 8 skolefritidsordninger, 10 fritidscentre, 1 integreret institution, 1 fritidsforanstaltning for centerklassebørn og 2 væresteder på de 16 folkeskoler. Der bliver her passet 1411 børn, og rammerne blev skabt ved inddragelse af 25 normalklasselokaler, 4 lokaler i kate-

gorien »øvrige lokaler« og gangarealer, inddragelse af 7 tidligere tjenesteboliger samt dobbeltbrug af 12 lokaler – børnehaveklasselokaler, normalklasselokaler, ungdomsklublokaler og sportsklublokaler – og et nybygget basislokale på Harte Skole.

En bedre folkeskole

Ud over etablering af de mange nye pasningspladser har arbejdet med at løse problemet omkring de tomme skoleklasser og den evigt tilbagevendende venteliste-problematik ført til en afklaring og styrkelse af folkeskolen. Skolestrukturen afspejler i dag i højere grad end tidligere lokalsamfundets ønsker og behov. Forældrene har siden 1984 haft frit skolevalg for deres børn, og kombinationen af undervisning og pasning kl. 6.30-17.00 giver barnet nærhed, helhed og sammenhæng i 253 hverdage pr. år på alle folkeskoler. Der er sket en harmonisering af pasningstilbuddene i skolefritidsordninger og fritidscentre og fem-timersmodellen for 1.-3. klasse og de fire timer i børnehaveklasserne med pædagogstøttemer giver det enkelte barn en god indskoling. Endelig er det lykkedes at realisere hjemklasseprincippet og at inddrage et antal normalklasselokaler til aktuelle undervisningsaktiviteter. En løbende reovering af fagklasselokaler har styrket skolernes pædagogiske muligheder, samtidig med at ansættelse af uddannede pædagoger i pasningsordningerne har betydet en styrkelse af skolernes pædagogiske ressourcer, hvilket især opleves på skoler med skolefritidsordninger. Endelig skal det nævnes, at omstillingsprocessen har sikret en afbalanceret tilpasning af folkeskolens udgiftsniveau og ressourceforbrug til elevtal-

let. Som en yderligere styrkelse af folkeskolens koncept, forestår Brændkjærskolen i sine centerklasser – efter aftale af 1991 mellem Vejle Amt og Kolding Kommune – undervisning og pasning af elever med generelle indlæringsvanskeligheder.

Nye tider – nye behov, ønsker og krav

Tiderne skifter og forudsætninger og behov ændrer sig. Efter en tiårsperiode med markant fallende børnetal indvarsler et antal på 628 og 629 børnehaveklasseelever i skoleårene 1995/96 og 1996/97 en ny æra, hvor der udover øget efterspørgsel på dagpasningspladser atter vil komme et stigende elevtal på skolerne. Dette som en følge af større fødselsårge fra slutningen af 1980'erne og frem til i dag. De voksende ventelister på børnepasningsområdet skyldes dels det større børnetal og dels, at flere forældre ønsker deres børn passet uden for hjemmet.

Christian på fisketur med Skolefritidsordningen, september 1996.

Foreløbige prognoser for den kommende 12 års periode viser en elevtilvækst på ca. 1.800 i folkeskoleregiet. Det betyder, at elevtallet vil stige fra de nuværende ca. 5.600 til ca. 7.400 i 2008, men ikke jævnt fordelt på de nuværende 16 kommunale skoler. Folkeskolen vil på samme tid komme til at rumme babyboomet og de små ungdomsårgange – og får derved omkring årtusindskiftet en ændret profil med mange elever i de yngste klasser og få på de ældste klassetrin.

Hertil kommer så de udfordringer og inspirerende muligheder, som indførelsen af Lov om Folkeskolen af 30. juni 1993 til afløsning af 1975-loven fra skoleåret 1994/95 har givet. Hovedsigtet med undervisningen efter den nye lov er at tage udgangspunkt i det enkelte barns forudsætninger og udviklingstrin, at anvende det nye læringsbegreb om at lære gennem leg, eksperimenteren, oplevelse, undren og nysgerrighed, at inddrage den praktisk/kreative/musiske dimension i al indlæring, at inddrage naturen, miljøet, økologien og informationsteknologien i skolens hverdag og at stille alle elever over for nye udfordringer både intellektuelt, følelsesmæssigt og socialt for dermed at skabe de bedste vilkår for tilegnelse af kundskaber, færdigheder, værdier og holdninger.

Disse ideer og intentioner falder helt i tråd med det forudgående tiårs bredt accepterede fælleskoncept, og i marts 1996 vedtog byrådet enstemmigt en plan for undervisnings- og pasningsområdet, som indebærer, at der skal udvikles et multiøkohus til fællesbrug for undervisning og pasning og at der udarbejdes en skoleudbygningsplan, der tager højde for elevtilvæksten, en fornyelse af skolernes bygningsmasse efter folke-

skolelovens intentioner, 10. klassernes fremtidige placering og en fortsat sammentænkning af tilbuddet for de 6-9 årige i faciliteter, som er bygget og indrettet efter et flerbrugerkoncept, og som er placeret på og ved skolerne.

Mens udviklingsplanen for skole- og pasningsområdet skal fremlægges til behandling på byrådsseminaret i marts 1997, vil vinderprojektet i multiøkohuskonkurrencen blive forelagt byrådet til godkendelse snarest muligt.

Vi vil derefter have det nødvendige grundlag for i de kommende år at skabe den ønskede helhed, sammenhæng, nærhed, overskuelighed og tryghed i barnets hverdag gennem en kombination af undervisning, pasning, fritidsaktiviteter, få voksne, fælles kammerater i skole og fritid og overskuelige fysiske rammer beliggende i barnets nærmiljø.

Esther og Line ved klatrestativet ved Skolefritidsordningen i Harte, september 1996.

